

23. İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümüleriAylin BALCI¹Bekir GÖKÇE²

APA: Balci, A. & Gökçe, B. (2022). İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümüleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 380-401. DOI: 10.29000/rumelide.1221537.

Öz

Türkçe eğitiminde sınıf içi uygulamalarda yaygın biçimde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin taşınması gereken en önemli metinsellik ölçütü tutarlılıktır. Alanyazında tutarlılık üzerine yapılan araştırmalarda “tutarlılık görünümü” adı altında kullanılan başlıklar; karşılaştırma, neden-sonuç, örnekleştirme-özelleştirme, genelleştirme, amaç-sonuç, koşul ve karşıtlıktır. Bu çerçevede araştırmada ilkököl 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler tutarlılık açısından sorgulanmıştır. İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümünü belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımına göre yürütülmüştür. Doküman incelemesi tekniğinin kullanıldığı araştırmada, 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı'nda okutulan MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı incelenmiştir. Her iki yayınevine ait ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümüleri; tema, ortak tema ve metin türü özelliklerine göre kendi içinde ve karşılaştırmalı olarak incelenmiş, incelemede elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre her iki yayına ait ders kitaplarındaki metinler toplu olarak değerlendirildiğinde en sık rastlanan tutarlılık görünümüleri karşılaştırma, neden-sonuç, örnekleştirme-özelleştirme; en az ise karşıtlık, genelleştirme, amaç-sonuç ve koşuldur. En fazla tutarlılık görünümüne Okuma Kültürü ile Sağlık ve Spor temalarında, en az ise Sanat, Doğa ve Evren, Bilim ve Teknoloji temalarında rastlanmıştır. Her iki yayının ait ortak temalarının tutarlılık görünümüleri ele alındığında en fazla rastlanan tutarlılık görünümüleri karşılaştırma, neden-sonuç, örnekleştirme-özelleştirme; en az kullanılan tutarlılık görünümüleri ise karşıtlık, genelleştirme ve koşuldur. Her iki Türkçe ders kitabındaki öyküleyici metinlerde en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç, bilgilendirici metinlerde ise karşılaştırmadır. Her iki metin türünde de en az görülen tutarlılık görünümü zıtlıktır. Araştırmada, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin seçiminde tutarlılık ölçütüne en yüksek düzeyde yer verilmesi önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: ilkököl Türkçe ders kitapları, tutarlılık, tutarlılık görünümü

Appearances of coherence of texts in primary school 4th grade Turkish textbooks**Abstract**

The most important textuality criterion for the texts in the textbooks, which are widely used in classroom practices in Turkish education, should be coherence. The titles used under the name of “appearance of coherence” in the studies on consistency in the literature are comparison, cause-effect,

¹ YL Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisan süstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim ABD, Sınıf Öğretmenliği BD (Rize, Türkiye), asliblc61@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5947-5711 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.11.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1221537]

² Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü (Rize, Türkiye), bekir.gokce@erdogan.edu.tr, 0000-0002-0272-514X

exemplification- specialization, generalization, purpose-effect, condition, and contrast. Within this framework, the texts in the primary school 4th grade Turkish textbooks were questioned in terms of consistency. This research, which aimed to determine the appearances of coherence of the texts in the 4th grade primary school Turkish textbooks, was carried out according to the qualitative research approach. In the research, in which the document analysis technique was used, the 4th Grade Turkish Textbook of MEB Publications and the 4th Grade Turkish Textbook of Özgün Publications were examined. The appearances of coherence of the texts in the textbooks of both publishing houses were examined in terms of theme, common theme, and text type within themselves and comparatively. Descriptive analysis was used to analyze the data obtained in the study. According to the results of the research, when the texts in the textbooks of both publications were evaluated collectively, it was seen that while the most common appearances of coherence were comparison, cause-effect, exemplification-specialization; the least common appearances of coherence were generalization, purpose-effect, and condition. The most appearance of coherence was found in the themes of Reading Culture and Health and Sports while the least appearance of coherence was found in the themes of Art, Nature and Universe and Science and Technology. Considering the appearances of coherence of the common themes of both publications, the most common appearances of coherence were comparison, cause-effect, exemplification-specialization while the least used appearances of coherence were contrast, generalization, and condition. The most common appearances of coherence in narrative texts and informative texts in both Turkish textbooks were cause and effect and comparison, respectively. The least common appearance of coherence in both text types was found to be contrast. In the research, it was suggested to include the criterion of consistency at the highest level in the selection of texts for Turkish textbooks.

Keywords: primary school Turkish textbooks, coherence, coherence view

1. Giriş

Bireyin ana dili öğretimi etkinlik alanları; yaşam boyu edindiği bilgi, duygu, düşünce, tutum ve değerlerle oluşur. Ana dili gelişmeyen kişilerin öğrenme, bilgiyi bulma ve kullanma yeterlilikleri düşüktür. Birey bu becerileri doğru şekilde edinmek için öncelikle ana dilini iyi kullanmalı ve geliştirmelidir (Kolaç, 2003). Bu süreçte ana dilinin planlı ve düzenli uygulamalarla geliştirilmesi önem taşır. Sözü edilen uygulamalarda anlama ve anlatma alanlarının iç içe yer alması, Türkçe öğretiminin doğasına uygundur.

Türkçe öğretiminin temel amacı; öğrencilerin dinlediğini/izlediğini ve okuduğunu tam olarak anlama, kendilerini sözlü ve yazılı olarak anlatma becerisi kazanmalarını sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmede kullanılan en yaygın araç ise ders kitaplarıdır. Nitekim çeşitli araştırmalarda Türkçe öğretmenlerinin derslerinde öncelikle yararlandıkları kaynağın ders kitapları olduğu bilinmektedir. (Yangın, 1999; Göçer, 2008; Kavcar, Oğuzkan ve Hasırcı, 2016; Demirel ve Kıroğlu, 2019; Türkben, 2019; İşcan ve Karadağ, 2021; Çağlar ve Yılmaz, 2022). Bu ana kaynağın dışında çeşitli dergi, gazete ve görsel-işitsel araçlara derslerinde yer veren öğretmenlerin oranı ise düşüktür (Özbay, 2003). Ders kitapları, Türkçe derslerinde özellikle temel dil becerilerini geliştirmek için kullanılan temel kaynaktır. Bu kaynaklar; öğrenci seviyesine uygun, öğrenciye program doğrultusunda bilgi aktaran, bilişsel, duyuşsal ve dilsel becerileri kazandırabilecek nitelikleri taşımaktadır. Bu nitelikler, çeşitli hedef kitlelere metinler sayesinde kazandırılır (Çiftçi, Çeçen ve Melanhoğlu, 2007). Kuşkusuz metinler dil eğitiminin temel araçlarıdır.

Bildirişim temeline dayanan ve kendisinden anlam kurulan her türlü dil ürünü metin olarak kabul edilmektedir. Bildirişim özelliği sayesinde bir dil ürünü; insanların yaşamları, kültürleri, düşünceleri ve edimleri ile değer kazanarak metin olur (Günay, 2007; Yılmaz, 2010). Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında öğrencilerin yaşantılarını zenginleştirecek ve dil becerilerini geliştirecek nitelikte metinlere yer verilmelidir. Bu metinler Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) öyküleyici, bilgilendirici ve şiir olmak üzere üç ana metin türünün özelliklerini yansıtmaktadır. Özellikle teknolojideki gelişmeler doğrultusunda bu ana metin türlerinin alt türleri de çeşitlendirilmiştir. Bu bağlamda öğrencilere, belirli temalara göre sınıflandırılan seçkin edebî metinler aracılığıyla çeşitli beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır (Maden, 2021). Bu uygulamaların amacına ulaşması sözü edilen metinlerin tür, yapı ve işlev bakımından nitelikli olmalarını gerektirmektedir.

Metinler bildirişim özelliğine sahip olması nedeniyle hem okuyucu hem de anlatıcı tarafından anlamlandırılmalıdır. Bu nedenle metnin, sadece cümlelerin art arda gelmesinden ibaret olmayıp tutarlı biçimde, eski bilgilerle ilişkili, yinelemelerle zenginleştirilmiş, olayların belirli doğrultuda devam etmesi gerekmektedir (Şeref, Karagöz ve Ardic, 2020). Bu özellikler, metni metin yapan nitelikleri inceleyen metin dilbilimi alanının kapsamına girer. Metin dil bilimi, metin olan ve metin olmayan arasındaki farkı ortaya koyar. Metinlerin oluşturulmasındaki süreci düzenleyip sözceler arasındaki mantıksal bağlantılara bakar. Metni daha iyi anlayabilmek için çözümlenmelidir. Bu amaçla metin dil bilimi metni iki yapıya ayırır. Bunlar küçük ölçekli yapı ve büyük ölçekli yapıdır (Yılmaz, 2021). Metin dil bilimi metnin kendi içinde ayrıldığı bölümleri çözümler ve bu şekilde metni daha anlaşılır ve yorumlamaya açık hâle getirir. Nitekim metin dil bilimsel çözümlenmenin, doğru anlaşılacak amacına uygun biçimde sınıf ortamında uygulanması gerektiği; bu yöntemin kullanımının, Türkçe dersinin verimliliğini, okuma ve yazma eğitimi uygulamalarının niteliğini arttırdığı vurgulanmaktadır (Dilidüzgün, 2008; Demir, 2008; Yılmaz ve Topal, 2010; Aydın ve Torusdağ, 2014; Karadeniz, 2015; Dilidüzgün, 2017). Türkçe öğretiminde farklı metin türlerine ilişkin uygulamalı çalışmalarda kullanılan metinlerin metinsellik özellikleri temel alınarak etkinlikler kurgulanmalı, dil yapıları/dil bilgisi öğelerinin metin bağlamındaki işlevleri üzerinde durulmalıdır (Dilidüzgün, 2017). Bundan dolayı Türkçe derslerinde sınıf içi uygulamalarda kullanılan her türlü metnin öncelikle metinsellik özelliklerine uygun biçimde oluşturulması önem taşımaktadır.

Metinsellik bir dil ürününün metin olabilmesinin koşullarıyla ilgilidir. Bu açıdan bakıldığında bir metnin taşınması gereken iki önemli ölçüt, bağdaşıklık ve tutarlılıktır. Bu unsurların belirlenmesi metnin daha iyi anlaşılıp yorumlanmasını sağlamaktadır (Özden, 2012). Bağdaşıklık metnin yüzey yapısına göndermede bulunur ve dil bilgisi ilişkilerine dayanır. Tutarlılık ise metnin en önemli metinsellik ölçütüdür. Metni oluşturan paragraf ve bölümler arasındaki anlam bütünlüğü, mantık düzeni olarak değerlendirilmektedir. Tutarlılık, metnin derin yapısındaki anlam örüntüsüdür. Tutarlılığın, yalnızca metinle sınırlı olmadığı, okuru veya dinleyici de kapsayan bir yapı içerdiği bilinmektedir (Karatay, 2010; Şeref, Karagöz ve Ardic, 2020). Metnin bütünlük ve düzeninin nasıl oluştuğu, hangi ilişkilerin bu aşamada belirleyici olduğu konuları, doğrudan doğruya metin tutarlılığını ortaya koymaktadır.

Türkçe ders kitapları üzerine yapılan makale ve lisansüstü çalışmaların yaygınlık kazandığı bilinmektedir (Varışoğlu, Şahin ve Göktaş, 2013; Yılar, 2016; Maden, 2021). Bu araştırma konularından biri de tutarlılık ile ilgilidir. Alanyazında tutarlılık üzerine yapılan çalışmalarda "tutarlılık görünümü" adı altında çeşitli başlıklar kullanılmaktadır. Bu başlıklar arasında; örnekleme-özelleştirme, genelleştirme, neden-sonuç, karşılaştırma, karşıtlık, amaç-sonuç ve koşul yer almaktadır (Yılmaz, 2010; Gümüşatam, 2013).

Özelleştirme-örneklendirme, metnin bütünlüğünü bozmadan bahsedilen durum, nesne veya kişinin ayrıntılarıyla ele alınmasıdır. Tutarlılık görünümleri içinde en çok kullanılanlar arasındadır. Genelleştirme, metin üreticisinin alıcıya vermek istediği mesajı daha somut ve kolay yoldan iletmesi için kullandığı bir tutarlılık görünümüdür. Yazar bu ilişkiden yararlanarak iletisinin alıcı tarafından kolaylıkla algılanmasını hedefler. Daha çok birleşik cümlelerde bulunan nedensellik görünümü, hem metnin somutlaştırılmasını sağlar hem de alıcıya hatırlatma amacı taşımaktadır. Karşılaştırma metin üreticisinin vermek istediği mesajı alıcının hem daha somut hem de daha kolay erişmesini sağlar. Ayrıca alıcı metni okurken daha kolay çıkarımda bulunur ve metni yorumlar. Karşıtlık görünümüyle daha nesnel bir anlatım sağlanır ayrıca alıcının verilen mesajı onaylanması amaçlanır (Yılmaz, 2010: 24-38, Yılmaz, 2021: 21-22).

Metin merkezli ölçütler içinde yer alan tutarlılığın çeşitli yazarların düzyazı türündeki eserlerinde (Balci, 2006; Yılmaz ve Jahiç, 2008; Lüleci, 2010; Yılmaz, 2010; Çinici ve Özbay, 2018; Yılmaz, 2021), şiirlerde (Gedik, 2019), Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde (Demir, 2008; Gökçe, 2014; Güven, 2014), çeşitli seviyelerdeki öğrenciler tarafından oluşturulan metinlerde (Göçer, 2010; Ülper, 2011; Yılmaz, 2012; Göçer, 2013; Gökçe ve Çelebi, 2015; Dağaşan, 2018; Kıymaz ve Doyumğaç, 2020; Ceylan, 2021; Kayadibi, 2022) nasıl sağlandığına ve araştırma eğilimlerine (Dilekçi, 2021) yönelik birtakım çalışmalara rastlanmıştır.

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin niteliklerinin bilimsel yollarla incelenmesi, nesnel söylem özelliklerinin saptanması bu metinlerin işlevini artırabilecektir. Bu bağlamda Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde tutarlılığın hangi yollarla sağlandığına yönelik araştırmalara duyulan ihtiyaç nedeniyle bu araştırmaya başvurulmuştur. Araştırmanın amacı, ilkökul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde tutarlılığın hangi yollarla sağlandığını belirlemek ve değerlendirmektir.

Araştırmanın ana problemini, “İlkökul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde tutarlılık hangi yollarla sağlanmıştır?” cümlesi oluşturmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. MEB Yayınları ve Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?
2. MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki metinlerin temalarına göre tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?
3. Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki metinlerin temalarına göre tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?
4. MEB Yayınları ve Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ortak temaların tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?
5. MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?
6. Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?

7. MEB Yayınları ve Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?

8. MEB Yayınları ve Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?

2. Yöntem

2. 1. Araştırma modeli

Araştırmanın verileri, nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi ile çözümlenmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 187). Bu araştırmada, 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı’nda kullanılan MEB Yayinevi 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile ve Özgün Yayinevi 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki metinler tutarlılık görünümleri açısından incelenmiştir.

2. 2. İnceleme nesnesi

Araştırmanın inceleme nesneleri, Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 28.05.2018 gün ve 78 sayılı kararı ile ders materyali olarak kabul edilen MEB Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (MEB) ile 18.04.2019 gün ve 8 sayılı kararı ile ders materyali olarak kabul edilen Özgün Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’dır. Bu inceleme nesnesi, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre belirlenmiştir. Bu örnekleme türü, araştırmacıya ölçütleri oluşturabilme imkânı sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu kapsamda inceleme nesnelere, Türkiye’de 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı’nda ilkokul 4. sınıflarda Türkçe ders kitabı olarak tercih edilmesi, yaygın etkisi ve ulaşılabilirliği, diğer seçme ölçütleridir. Bu bağlamda MEB Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile Özgün Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinler, tutarlılık yönünden incelenmiştir. Bu ders kitaplarındaki şiirler ise şiir dilinin ayrı nitelikleri olmasından dolayı inceleme dışında tutulmuştur.

2. 3. Veri toplama aracı

Araştırmanın verileri, MEB Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile Özgün Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri temel alınarak elde edilmiştir. Doküman incelemesi; araştırmacıya yazılı, görsel ve dijital malzemeler kullanma imkânı sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada da basılı ve dijital biçimleriyle Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden erişim imkânı olan ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitapları ve tutarlılık görünümlerine göre oluşturulmuş çizelgeler, veri toplama aracı olarak belirlenmiştir. Türkçe eğitimi alanyazınında “tutarlılık görünümü” adıyla kullanılan başlıklar arasında; örnekleme-özelleştirme, genelleştirme, neden-sonuç, karşılaştırma, karşıtlık, amaç-sonuç ve koşul yer almaktadır.

2. 4. Verilerin analizi

MEB Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile Özgün Yayinevi İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümlerinin incelendiği bu araştırmanın verileri, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu analizde, veriler, betimsel bir

yaklaşım kullanılarak önceden belirlenen temalar çerçevesinde sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu bağlamda araştırmada, ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki her bir öyküleyici ve bilgilendirici metin, alanyazında “tutarlılık görünümü” başlığında yer alan kavramlara göre oluşturulan çizelge kullanılarak analiz edilmiştir. İncelemeye okuma ve dinleme metinleri dâhil edilirken şiir türündeki metinler, kendine özgü niteliklerinden dolayı dışarıda tutulmuştur. Ders kitaplarındaki metinlerin adları, bulunduğu tema ve metin türü özellikleri kısaltmalar kullanılarak kodlama gerçekleştirilmiştir. Her metnin tutarlılık görünümüleri, esas alınan çizelgeye uyularak belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanıp tablolastırılarak sunulmuştur. Betimsel analiz, incelenen verilerin doğrudan alıntılarla desteklenmesini gerektirdiğinden dolayı bu araştırmada ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümüleri, doğrudan alıntılar yapılarak örneklendirilmiştir.

2. 5. Geçerlik ve güvenilirlik

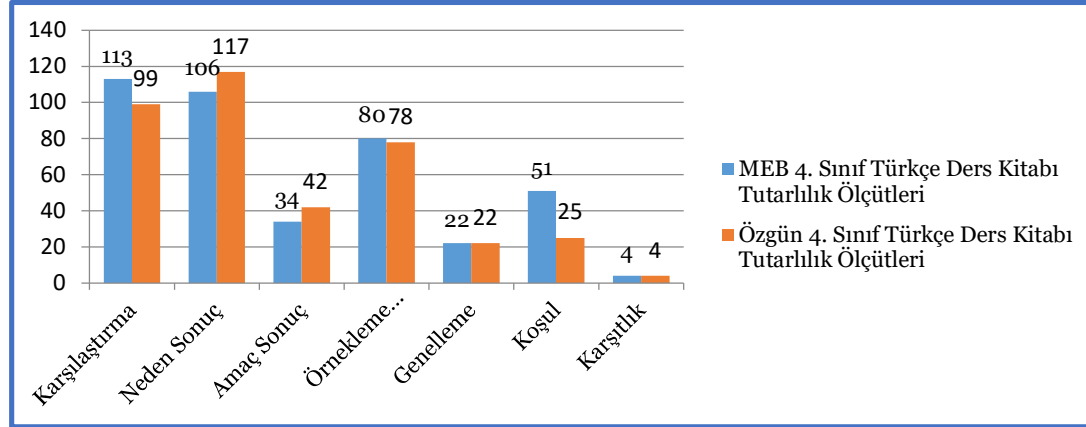
Araştırmada elde edilen verilerin analizinde öncelikle iki Türkçe eğitimi alan uzmanın görüşü alınmıştır. İlk aşamada elde edilen verilerin ortak yönlerini belirten kodlar oluşturulmuş, bunun ardından kodların sıklık durumu ve ortak özellikleri göz önünde bulundurularak önceden belirlenen temalara ulaşılmıştır. Bu aşamanın ardından araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla ulaşılan veriler, alanlarında uzman iki araştırmacının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar ve araştırmacı arasında, kod ve tema listeleriyle ilgili olarak değerlendirmeler yapılmış, uyuşulamayan durumlarda öteki uzmanla yeniden kodlama yapılmış, görüş birliği ve görüş ayrılığı olan kodlamalar belirlenmiştir. Uzman ve araştırmacının değerlendirmeleri sonucunda yapılan karşılaştırmalarda, görüş birliği ve ayrılığı olan kodlamalar saptanmıştır. Araştırmacı ve uzmanlar arasındaki görüş birliği ve ayrılıklarının araştırmanın güvenilirliği üzerindeki etkisi ise Miles ve Huberman’ın (1994: 64) formülünden [Görüş birliği/(Görüş birliği+Görüş ayrılığı)x100] faydalanılarak incelenmiştir. Bu formül sonucunda edilen değerlerin .70’in üzerinde olması güvenilirliğe işaret etmektedir. Yapılan inceleme sonucunda, araştırmacı ve iki uzmanın görüşleri arasındaki uzlaşma (güvenirlik) sırasıyla %95 ve %93 olarak bulunmuştur. Bu değere göre görüşmelerin analizlerinin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Bulgular

MEB Yayınları ve Özgün Yayınları tarafından yayımlanan ilkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık bakımından incelendiği bu araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın soruları temel alınarak aşağıda tablolar hâlinde gösterilmiştir. Her iki yayına ait ders kitaplarının bulguları, tema ve metin türü özelliklerine göre karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Ayrıca bu ders kitaplarında başvuru tutarlılık görünümüne ilişkin örnekler doğrudan alıntılar yoluyla gösterilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt problemini oluşturan “4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümüleri ne düzeydedir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümü

Tablo 1'e göre MEB Yaynevine ait Türkçe ders kitabında en fazla karşılaştırma tutarlılık görünümüne (f=113), Özgün Yaynevine ait Türkçe ders kitabında ise en fazla neden-sonuç tutarlılık görünümüne (f=117) rastlanmıştır. Her iki yayında da en az karşıtlık görünümüne yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemini oluşturan "MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki metinlerin temalarına göre tutarlılık görünümü ne düzeydedir?" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki metinlerin temalarına göre tutarlılık görünümü

Temalar	Karşılaştırma		Neden-Sonuç		Amaç-Sonuç		Örnekleme Özelleştirme		Genelleştirme		Koşul		Zıtlık		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okuma Kültürü	21	%30	15	%21	5	%7	12	%17	7	%33	9	%13	2	%3	71
Millî Mücadele ve Atatürk	24	%35	12	%17	12	%17	13	%9	7	%10	1	%1	-	-	69
Erdemler	7	%19	18	%26	3	%8	4	%10	2	%5	3	%8	-	-	37
Bilim ve Teknoloji	19	%29	18	%28	4	%6	13	%20	-	-	11	%17	-	-	65
Doğa ve Evren	12	%29	10	%24	2	%5	10	%24	-	-	7	%17	-	-	41
Millî Kültürümüz	9	%22	14	%35	2	%5	9	%22	-	-	5	%13	1	%3	40
Sağlık ve Spor	15	%29	14	%27	4	%8	8	%15	4	%8	6	%12	1	%2	52
Sanat	6	%17	5	%14	2	%13	11	%31	2	%6	9	%26	-	-	35
Toplam (410)	113	%28	106	%26	34	%8	80	%20	22	%5	51	%12	4	%1	

Tablo 2 incelendiğinde en fazla tutarlılık görünümüne rastlanan temanın Okuma Kültürü (f=71) en az ise Sanat (f=35) temaları olduğu görülmektedir. Okuma Kültürü, Millî Mücadele ve Atatürk, Bilim ve Teknoloji, Doğa ve Evren, Sağlık ve Spor temalarında en fazla karşılaştırma, en az zıtlık; Erdemler ile

Kültürümüz temalarında en fazla neden sonuç, en az zıtlık; Sanat temasında ise en fazla örnekleme-özelleştirme, en az zıtlık görünümüne başvurulmuştur.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturan “Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki metinlerin temalarına göre tutarlılık ne düzeydedir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

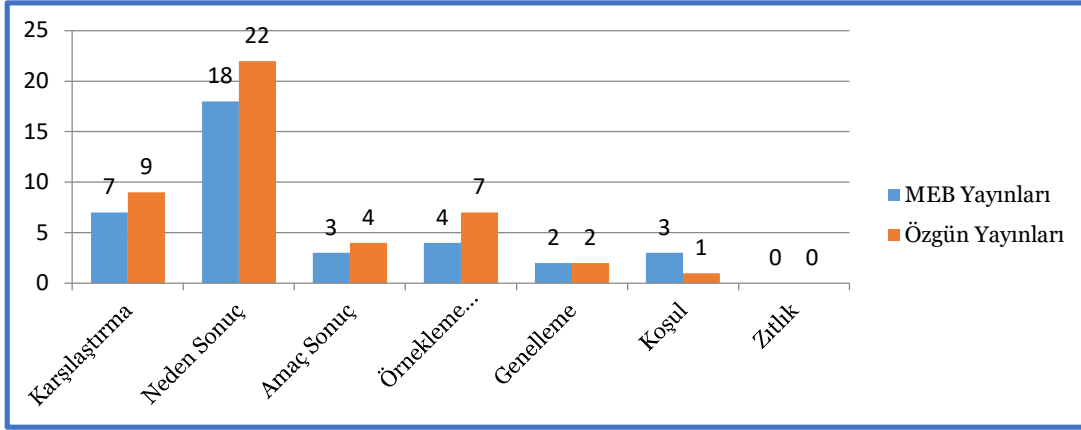
Tablo 3. Özgün Yayınları Türkçe ders kitabı tüm temalar tutarlılık tabloları

Temalar	Karşılaştırma		Neden Sonuç		Amaç Sonuç		Örnekleme Özelleştirme		Genelleştirme		Koşul		Zıtlık		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Erdemler	9	%20	22	%49	4	%9	7	%16	2	%4	1	%2	-	-	45
Millî Kültürümüz	6	%14	15	%36	5	%12	9	%21	3	%7	4	%10	-	-	42
Millî Mücadele ve Atatürk	9	%18	12	%24	9	%18	14	%29	4	%8	-	-	1	%2	49
Kişisel Gelişim	16	%29	14	%25	6	%11	11	%20	3	%5	4	%7	1	%2	55
Sanat	12	%25	20	%42	5	%10	8	%17	1	%2	1	%2	1	%2	48
Doğa ve Evren	9	%26	12	%35	4	%12	4	%12	2	%6	3	%9	-	-	34
Bilim ve Teknoloji	9	%26	6	%18	5	%15	9	%26	3	%9	2	%6	-	-	34
Sağlık ve Spor	29	%36	16	%20	4	%5	16	%20	4	%50	10	%13	1	%1	80
Toplam(387)	99	%26	117	%30	42	%11	78	%20	22	%6	25	%6	4	%1	

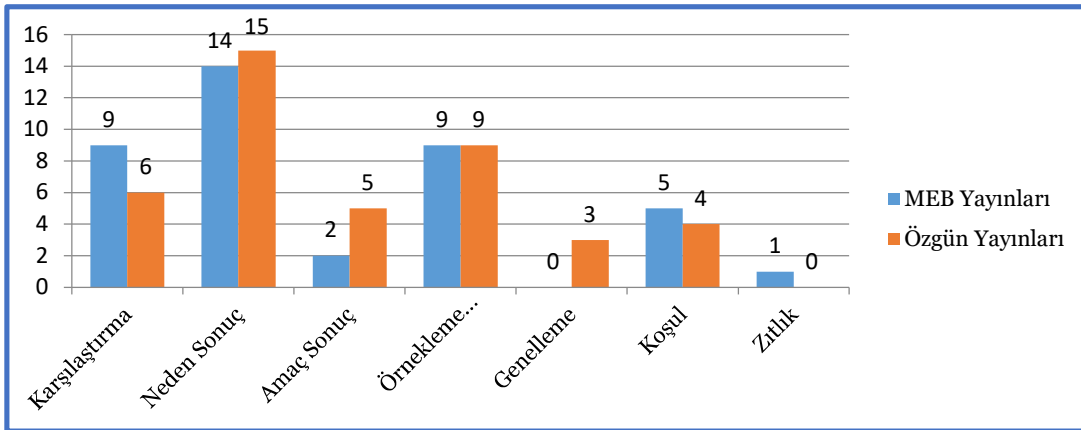
Tablo 3 incelendiğinde en fazla tutarlılık görünümüne rastlanan temanın Sağlık ve Spor (f=80) en az ise Doğa ve Evren ile Bilim ve Teknoloji (f=34) temaları olduğu görülmektedir. Erdemler, Millî Kültürümüz, Sanat, Doğa ve Evren temalarında en fazla neden- sonuç en az zıtlık; Millî Mücadele ve Atatürk temasında en fazla örnekleme ve özelleştirme en az koşul; Kişisel Gelişim, Sağlık ve Spor temalarında en fazla karşılaştırma en az zıtlık; Bilim ve Teknoloji temasında ise en fazla karşılaştırma ve örnekleme-özelleştirme en az zıtlık görünümüne başvurulmuştur.

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemini oluşturan “MEB Yayınları ve Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki ortak temaların tutarlılık görünümüleri ne düzeydedir? sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

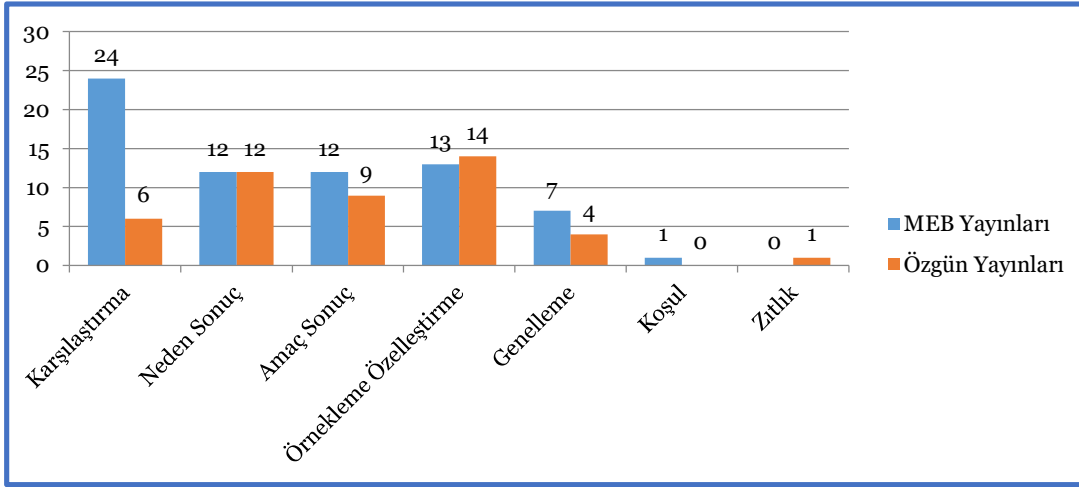
Tablo 4. Erdemler temasının tutarlılık görünümüleri

Tablo 4'e göre Erdemler temasında MEB Yayınları ve Özgün Yayınlarında en fazla neden-sonuç (f=18,22), en az ise zıtlık (f=0,0) görünümüne rastlanmaktadır.

Tablo 5. Millî Kültürümüz temasının tutarlılık görünümüleri

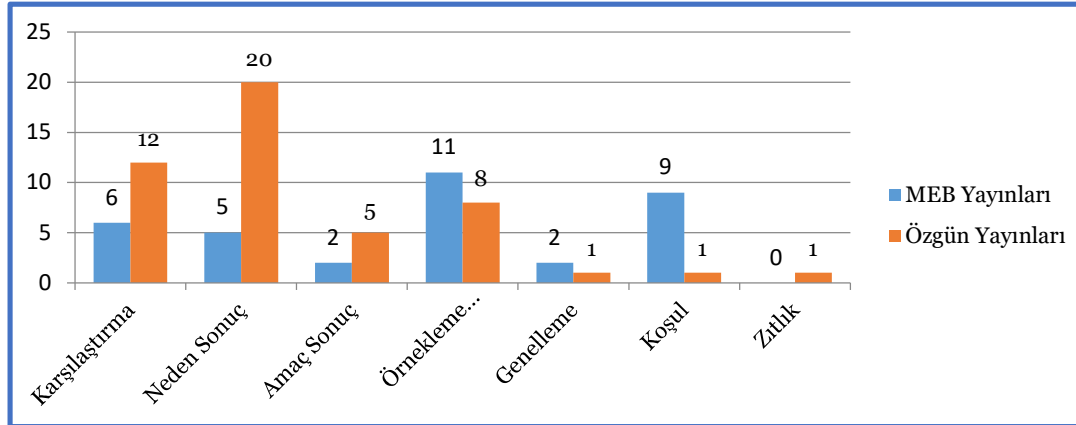
Tablo 5'e göre Millî Kültürümüz temasında MEB Yayınları ve Özgün Yayınlarında en fazla neden-sonuç (f=14,15) görünümü bulunmaktadır. MEB Yayınlarında en az genelleme (f=0) tutarlılık görünümüne rastlanırken Özgün Yayınlarında ise en az zıtlık (f=0) görünümü yer almaktadır.

Tablo 6. Millî Mücadele ve Atatürk temasının tutarlılık görünümüleri

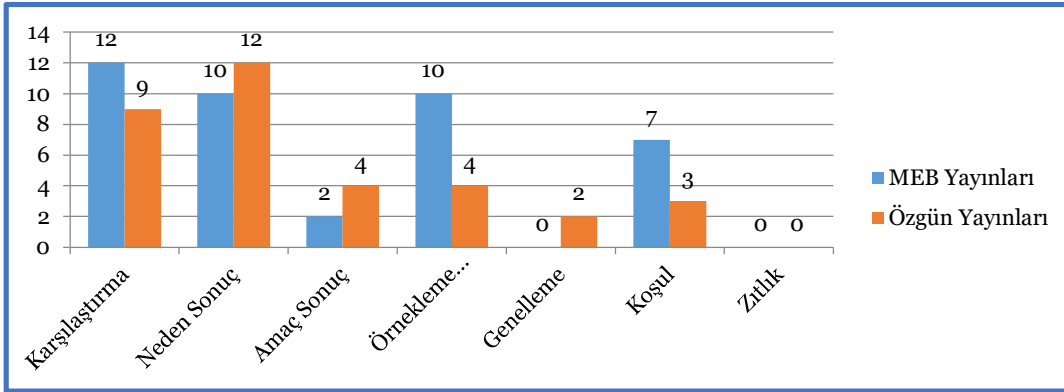

Tablo 6'ya göre Millî Mücadele ve Atatürk temasında MEB Yayınlarında en fazla karşılaştırma (f=24) en az zıtlık (f=0) tutarlılık görünümü bulunurken Özgün Yayınlarında ise en fazla örnekleme-özelleştirme (f=14), en az koşul (f=0) görünümü yer almaktadır.

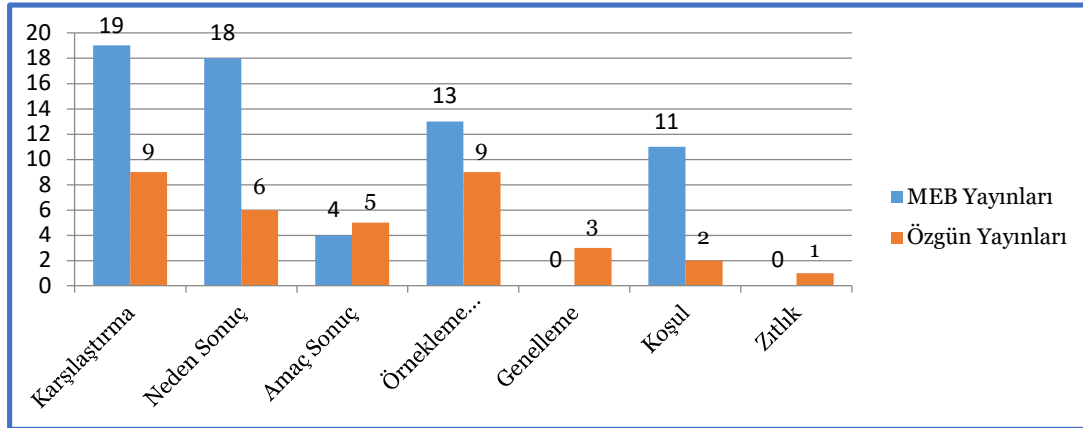
Tablo 7. Sanat temasının tutarlılık görünümüleri

Tablo 7'ye göre Sanat temasında MEB Yayınlarında en fazla örnekleme-özelleştirme (f=11), en az zıtlık (f=0) tutarlılık görünümü vardır. Özgün Yayınlarında ise en fazla neden-sonuç (f=20) tutarlılık görünümünü en az genelleme, koşul ve zıtlık (f=1,1,1) görünümüleri bulunmaktadır.

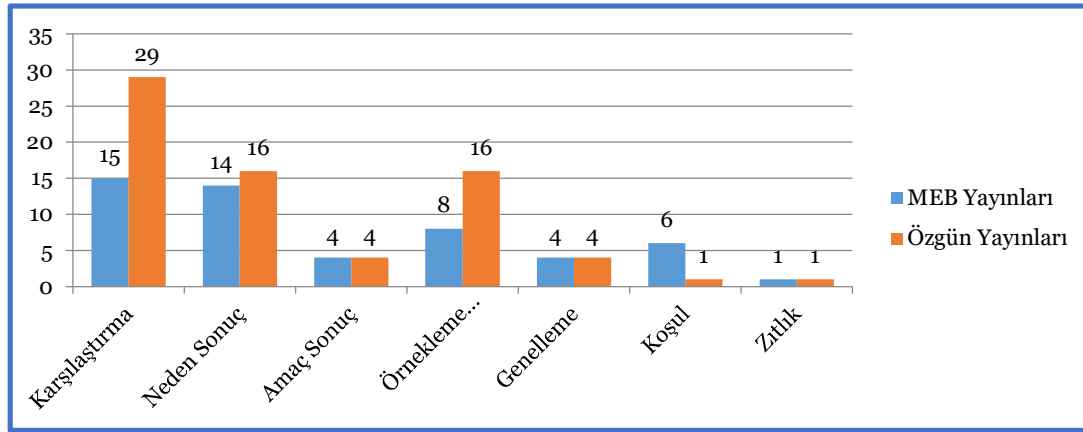
Tablo 8. Doğa ve Evren temasının tutarlılık görünümüleri

Tablo 8'e göre Doğa ve Evren temasında MEB Yayınlarında en fazla karşılaştırma (f=12), en az zıtlık ve genelleme (f=0,0); Özgün Yayınlarında ise en fazla neden-sonuç (f=12), en az zıtlık (f=0) tutarlılık görünümüyle karşılaşılmıştır.

Tablo 9. Bilim ve Teknoloji temasının tutarlılık görünümüleri

Tablo 9'a göre Bilim ve Teknoloji temasında MEB Yayınlarında en fazla karşılaştırma (f=19), en az zıtlık ve genelleme (f=0,0); Özgün Yayınlarında ise en fazla karşılaştırma ve örnekleme/özelleştirme (f=9), en az zıtlık (f=0) tutarlılık görünümüne rastlanmıştır.

Tablo 10. Sağlık ve Spor temasının tutarlılık görünümüleri

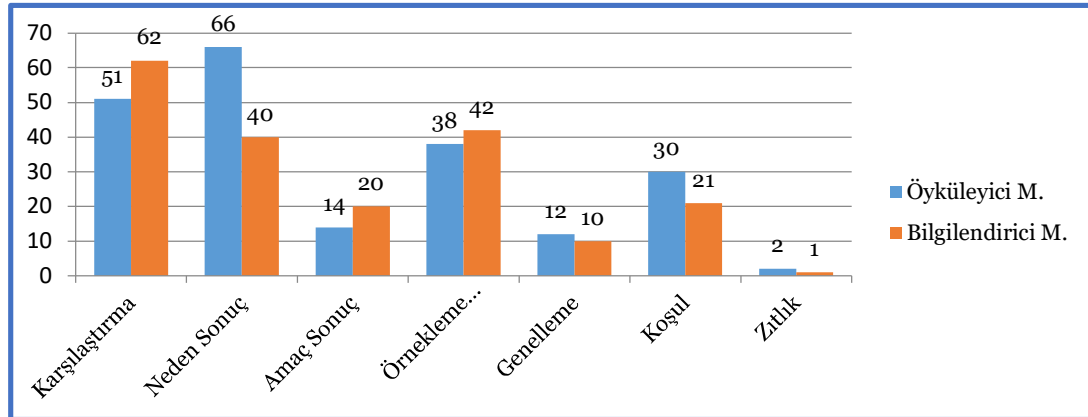

Tablo 10'a göre Sağlık ve Spor temasında MEB Yayınlarında ve Özgün Yayınlarında en fazla karşılaştırma (f=15,29) görünümü bulunmaktadır. MEB Yayınlarında en az zıtlık (f=1) tutarlılık görünümü varken Özgün Yayınlarında ise en az zıtlık ve koşul (f=1,1) tutarlılık görünümüne rastlanmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemini oluşturan "MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümü ne düzeydedir?" sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümü

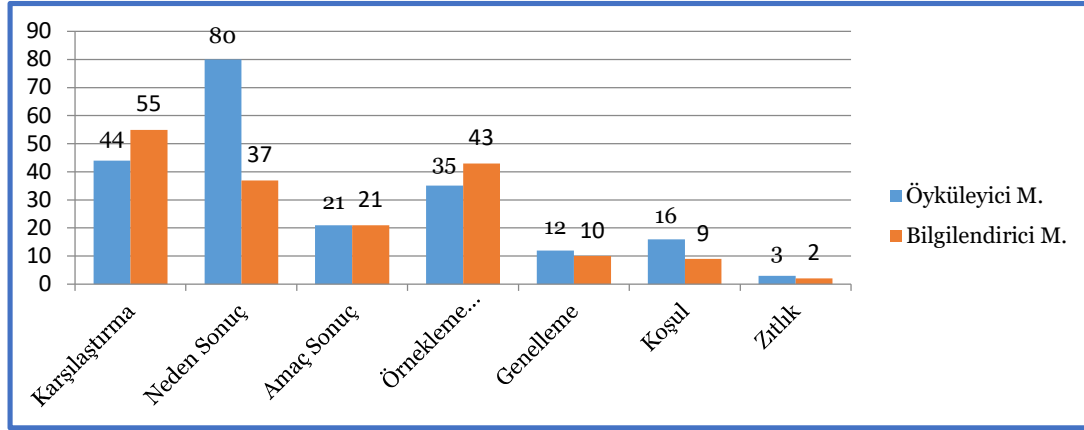

Tablo 11'e göre Türkçe ders kitabında öyküleyici metinlerde en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç (f=66), bilgilendirici metinlerde ise en fazla karşılaştırma (f=62) görünümüdür. Her iki metin türünde de en az görülen tutarlılık görünümü zıtlıktır (f=2,1).

Araştırmanın altıncı alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemini oluşturan “Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’ndaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri

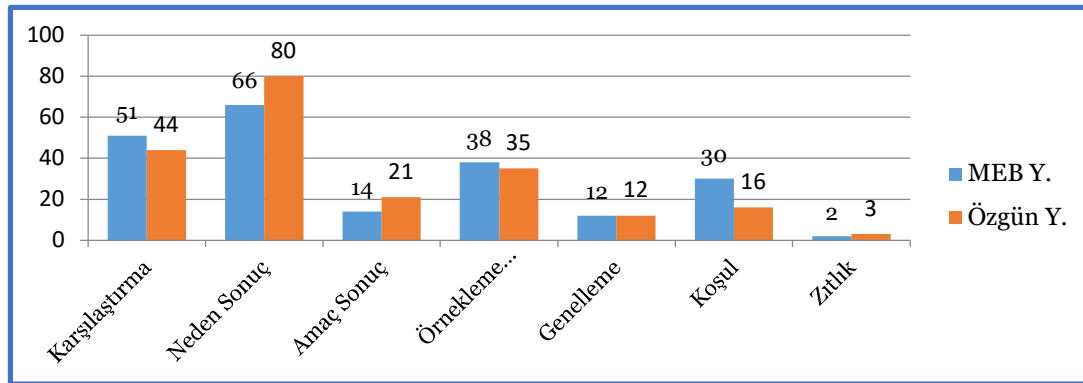

Tablo 12’ye göre Türkçe ders kitabında öyküleyici metinlerde en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç (f=80), bilgilendirici metinlerde en fazla tutarlılık görünümü karşılaştırmadır (f=55). Her iki metin türünde en az rastlanan tutarlılık görünümü ise zıtlıktır. (f=3,2).

Araştırmanın yedinci alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemini oluşturan “4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları’ndaki öyküleyici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. 4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları’ndaki öyküleyici metinlerin tutarlılık görünümleri

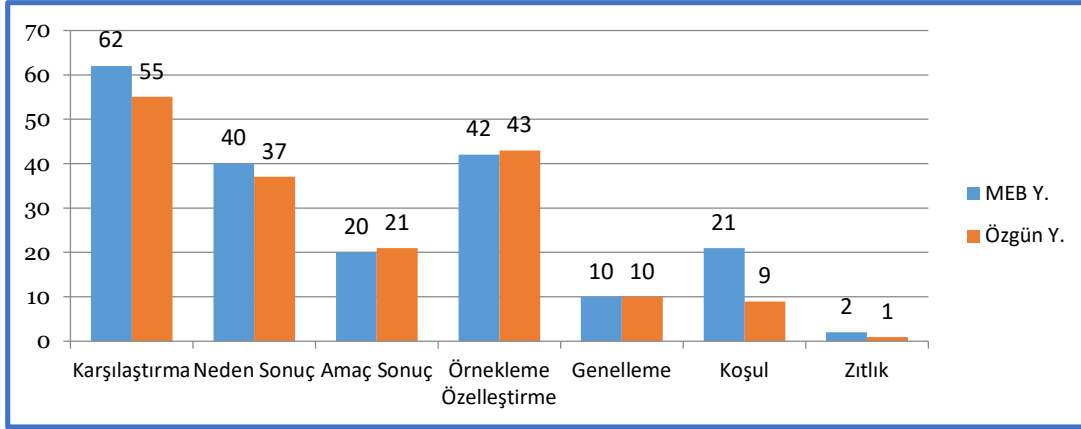

Tablo 13’e göre her iki yayına ait Türkçe ders kitaplarında öyküleyici metinlerde en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç (f=66,80), en az ise zıtlıktır (f=2,3).

Araştırmanın sekizinci alt problemine ilişkin bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemini oluşturan “4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri ne düzeydedir?” sorusuna yönelik elde edilen bulgular Tablo 14’te sunulmuştur.

Tablo 14. 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin tutarlılık görünümleri

Tablo 14’e göre her iki yayına ait Türkçe ders kitaplarında bilgilendirici metinlerde en fazla rastlanan tutarlılık görünümü karşılaştırma (f=62,55) en az tutarlılık görünümü ise zıtlıktır (f=2,1).

İlkokul 4. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde karşılaşılan tutarlılık görünümü örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

Karşılaştırmaya dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Robotların Efendisi Cezeri” metninde ilk paragrafta günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmelerin temelini oluşturan çalışmalara ilişkin bilgiler verilirken “*Evet, hayatımızı kolaylaştıran pek çok mekanik ve teknolojik aletin ilk örneklerini Cezeri icat etmişti.*” (MEB, 2019: 117) cümlesiyle geçmiş-bugün karşılaştırması belirgin bir biçimde yapılmaktadır.

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Konuşan Kitap” metninin ilk paragrafında bir kitabevinden bahsedilmektedir. Kitapların da tıpkı aileler gibi bir evde yaşadığı “*Nasıl ki çocukların bir ailesi ve o ailenin yaşadığı bir ev varsa, kitapların da hep birlikte kaldığı evler vardı.*” cümlesi ile belirtilmektedir. Böylece kitaplar ve aileler karşılaştırması yapılmaktadır (MEB, 2019: 26).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı’nda “Masalcı Dede Pertev Naili Boratav” metninde ikinci paragrafta Boratav’ın Türk halkını çok sevdiğini ve bu sevginin onu halk bilimine yönelttiğini belirtirken üçüncü paragrafta halk bilimi konusunda araştırmalar yaparken defterine her türlü bilgiyi atlamadan yazmasının zorluğu ifade edilmektedir. Sonrasında “*Daha sonraki yıllarda ses kayıt cihazlarının çıkması işlerini biraz daha kolaylaştırdı.*” cümlesi ile ses kayıt cihazından önceki ve sonraki çalışmaların zorluk düzeyi karşılaştırılmaktadır. Böylece paragraflar arasındaki bütünlük sağlanmaktadır (Özgün, 2022: 132).

Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Ye Kürküm Ye” metninde birinci paragrafta Hoca’nın bir davete gitmesi ve üzerini değiştirmedeği için kimsenin dikkatini çekmemesinin ardından ikinci

paragrafta üzerini değiştirip kürkle geldiği için insanların ona daha dikkatli davranmalarını belirten “Onlar birbirlerini ağırlarken kimselere fark ettirmeden gidip üstünü başını değiştirmiş. Bu defa Hoca’yı nereye oturtacaklarını, nasıl ağırlayacaklarını şaşırılmışlar.” (Özgün, 2022: 43) cümleleri ile iki durum arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Neden sonuca dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Sevgi Çuvalı” metninde ilk paragraftan itibaren babalarını kaybeden iki kardeşin birbirini daha çok önemseydiği miras konusunda da eşit şekilde paylaşım yaptıkları belirtilmektedir. Dokuzuncu paragrafa gelindiğinde bekâr olan kardeşin bu paylaşımı artık adil bulmadığı çünkü abisinin daha fazla paraya ihtiyacı olduğu ve bunun için yaptıkları, “Bekâr olan kardeş böyle bir bölüşümün adaletli olmayacağını düşünüyordu. Kendisi bekârdı ama abisinin bakmak zorunda olduğu eşi ve çocukları vardı. Ama bunu ona belli etmek istemiyordu. Bu yüzden geceleri kendi ambarındaki mahsullerden çuval çuval alıp abisinin ambarına götürüyordu.” cümleleriyle nedensellik görünümüne başvurularak açıklanmaktadır (MEB, 2019: 75).

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Mezgit Mehmet” metninde yüzmeye giden ve tekerlekli sandalye kullanan Mehmet’in dördüncü paragrafta çeşitli yüzme stilleri ile yarışma olacağını öğrenmesi ve ardından beşinci paragrafta serbest yüzme stilinde çok becerikli olması nedeniyle yarışmaya ilgi duyması “Mehmet serbest yüzmeyi iyi becerdiğinden bu yarışa daha çok ilgi duydu.” cümlesinde nedensellik görünümüyle açıklanmıştır (MEB, 2019: 225).

Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe ders kitabında “Dimyat’a Pirince Giderken Evdeki Bulgurdan Olmak” metninde ilk paragrafta köydeki Recep Ağa’nın her zaman bulgur ile uğraştığını, ikinci paragrafta kasabaya ulaşım kolaylaştığı için artık pirincin de geldiği ve halkın da bulgurdan usandığı için pirince yöneldiği “Ulaşım biraz kolaylaşınca kasabaya pirinç gelmeye başladı. Yıllardır bulgur yemekten usanan kasabalar için pirinç değişik bir lezzetti.” cümleleriyle belirtilmektedir. Bu ifadelerde nedensellik görünümü açıkça yer almaktadır (Özgün, 2022: 105).

Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Taş Çorbası” metninde komşuluk ilişkileri olmayan bir köye gelen gezginin köydeki halka ders vermek için meydana taş kaynatmaya başlamasının ardından köylünün merakla gelip çorbaya lezzet katması için çeşitli ürünler eklemesi anlatılır. Ardından yedinci paragrafta farklı malzemelerle yapılan çorbanın lezzetinin çok güzel olduğu bu nedenle herkesin sessizce çorba içtiği anlatılmaktadır. Bu durum “Meydan sessizleşti. Herkes çorbanın lezzetine o kadar kapılmıştı ki sadece kaşıkların sesi duyuluyordu.” cümlelerinde nedensellik görünümüyle ortaya çıkmaktadır (Özgün, 2022: 116).

Amaç-sonuca dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Asım’ın Nesli Kitap Dostudur” metninde ikinci paragrafta okumanın çeşitli amaç ve nedenleri ifade edilirken üçüncü paragrafta okumanın amacı genel olarak “Okumanın amacı beyni düşünceye sevk etmektir.” cümlesi ile ifade edilmiştir (MEB, 2019: 18).

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı’nda “Vecihi Hürkuş” metninde ikinci paragrafta Vecihi’ nin çok yetenekli bir pilot olduğu ancak o dönemde vatanımızın işgal altında olduğu için amacının yeteneğini kullanarak vatanını kurtarmak olduğu, “Şimdi bu yeteneğimi, işgal altında olan vatanımızı korumak için kullanmahydim.” cümlesinde yer almıştır (MEB, 2019: 66).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda kitabında "Mozart'ın Yaşamından" metninde ikinci paragrafta Mozart ve ablasının babalarından çok iyi piyano eğitimi aldıkları belirtilirken ardından üçüncü paragrafta Avusturya İmparatorunun Mozart ve ablasının konser vermeleri amacıyla çağırması "Wolferl, 13 Kasım 1762'de, ablasıyla birlikte konser vermesi için Avusturya imparatoru tarafından saraya davet edildi." cümlesiyle ifade edilmiştir. Burada amaç-sonuç ilgisi kullanılarak tutarlılık sağlanmıştır (Özgün, 2022: 144).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Termit Kolonisi" metninde her bir termit üyesi hakkında tek tek bahsedilirken son paragrafta bu üyelerin farklı amaçlarla birlikte yaptıkları bölümler "Burada besin yetiştirmek ve depolamak için alanlar, yeni bırakılan yumurtalar ve yavrular için bakım odaları, hepsinin altında da yuvayı serin tutan bir su kaynağı bulunur." cümleleriyle ifade edilmektedir. Bu cümlelerde her odanın yapılma amacı, açık biçimde belirtilmektedir (Özgün, 2022: 156).

Örneklendirme-özelleştirmeye dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Çok Kitap Okurdu" metninde ilk paragrafta Atatürk'ün kitaplara ilgisi olduğunu ve en özel kaynağı olan kitaplığındaki kitapları "Bu kitaplıkta askerlikten tarihe, dil biliminden uygarlıklara, sosyolojiden psikolojiye, felsefeden ekonomiye kadar birçok kitap bulunmaktadır." şeklinde örnek verilerek açıklanmaktadır (MEB, 2019: 44).

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Kaybolan Cennet" metninde Manyas Gölü'ndeki Kuş Cenneti Millî Parkı'ndaki güzelliklerden, kuşlardan ve balıklardan bahsederken son paragrafta ülkemizdeki güzel yerlerden biri olarak Kuş Cenneti Millî Parkı "Ülkemizin görülmeye değer, cennet köşelerinden biriydi bu Kuş Cenneti Millî Parkı." cümlesi ile özelleştirme yapılmaktadır (MEB, 2019: 140).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Kastamonulu Safiye" metninde ilk paragrafta Safiye misafirlerini İstanbul'u gezdirmektedir. İstanbul' un güzel yerlerini "Martı sesleriyle, camileriyle, minareleriyle, Kız Kulesi'yle, Boğaziçi Köprüsü'yle... Bir başkaydı İstanbul." cümlesiyle özelleştirmeye başvurulmaktadır (Özgün, 2022: 76).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Büyük Gün" metninde Hezarfen Ahmet Çelebi Galata Kulesi'nden uçuş denemesi yaparken herkes onu şaşkınlıkla izlemektedir. On dördüncü paragrafta Hezarfen denizin üzerinden uçarken orada karşılaştığı canlılar da "Boğaz'ın sakin ve huzurlu kuşları, karabataklar, leylekler, martılar aralarına birdenbire karışan bu davetsiz konuşu biraz merak, biraz da şaşkınlıkla izliyormuş." cümlesiyle örneklendirme-özelleştirme yapılarak belirtilmektedir. (Özgün, 2022: 100).

Genelleştirmeye dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Oğuz Kağan Destanı" metninde ilk paragrafta Oğuz Kağan döneminde Türk topraklarına yakın bir yerde orman olduğu belirtilmektedir. Ormandaki dereler ve ırmaklardan "Ormanın içinde çok dereler, çok ırmaklar vardı. Hepsi de ihtişamla akardı." cümleleriyle bahsedilirken "hepsi" kelimesi ile genelleştirme yapılmaktadır (MEB, 2019: 194).

Özgün yayınları Türkçe ders kitabında "Kütül Amâre" metninde dördüncü paragrafta hasta adam olarak nitelendirilen Osmanlı Devleti'nin Kütül Amâre'de çok büyük imkânsızlıklarla elde ettiği zaferi "Kazanılan zafer Osmanlı Genelkurmayı ve İçişleri Bakanlığı tarafından tüm illere duyuruldu."

cümlesinde genelleme yapılarak zaferin devletimizin bütün illerine iletildiği belirtilmektedir. (Özgün, 2022: 90).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Yakutistan Masalı: Cesur Vay'ın Deniz Macerası" metninde il paragrafta Cesur Vay'ın yaşadığı yerde denizdeki korkunç dalgalar ve denizin büyük ve derin olması balıkçıları korkutmaktadır. "Korkunç dalgalar her an kıyılara vuruyormuş." cümlesiyle de dalgaların sürekli kıyıya vurduğu belirtilerek genelleme yapılmaktadır (Özgün, 2022: 59).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Padişahın Ebrusu" metninde padişah, fermanlarını taklit eden bir grubun varlığından rahatsız olmaktadır. Padişah daha sonra ebru sanatıyla tanışır. Dokuzuncu paragrafta genelleştirme ifadesi olan "Tekneden çıkan her ebru benzersizdir." cümlesiyle her ebrunun farklı olduğunu öğrenir ve fermanlarını ebru ile çıkarır (Özgün, 2022: 126).

Koşula dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Asım'ın Nesli Kitap Dostudur" metninde okumanın insana sağladığı faydalardan bahsederken üçüncü paragrafta "Anlamadan okunan kitap okunmamış sayılır." cümlesi ile bütün bunların ancak anlayarak okunması gerektiği koşula bağlanmaktadır (MEB, 2019: 18).

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "İcat Nasıl Yapılır?" metninde ilk paragrafta her icadın ihtiyaçtan dolayı ortaya çıktığı ve kolay olduğu belirtilirken "Bir şey icat etmek çok da zor değil. Yeter ki istekli ve sabırlı ol." cümleleriyle icat yapabilmek için istekli ve sabırlı olmanın şart olduğu anlatılmaktadır (MEB, 2019: 109).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda kitabında "Çiçek Hastalığı" dinleme metninde, çiçek hastalığı ve kızamık hastalığının benzer ve farklı yönlerinden bahsedilirken çiçek hastalığından çok kişinin hayatını kaybettiği belirtilmektedir. Son paragrafta ise "Virüs sadece insanlar da yaşıyordu ve eğer tüm insanlar aşılı olursa virüs sonsuza kadar yok olurdu." cümlesi ile çiçek hastalığından sonsuza kadar kurtulmanın şartı aşılı olmak olarak belirtilmiştir (Özgün, 2022: 228).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Deniz Masalı" metninde anne kaplumbağa kuma yumurtalarını bırakıp denize döndükten sonra yaz ayı gelir ve kaplumbağaların yumurtadan çıkmaları beklenir ancak yaz tatiline gelen insanlar fazlasıyla ışık kirliliği yaptığı için bu durum yavruları olumsuz etkilemektedir. Üçüncü paragrafta "Denizdeki parlıtları seçebilmeleri için çevrenin karanlık olması gerekir." cümlesi ile kaplumbağaların yavrularının yumurtadan çıkıp denize doğru gidebilmesi çevrenin karanlık olması koşuluna bağlanmaktadır (Özgün, 2022:175).

Karşıtlığa dayalı tutarlılık görünümü örnekleri

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "Oğuz Kağan Destanı" metninde son paragrafta ülkede yasaların her şeyden üstün olduğu "... Birincisi, töre konuşunca Han susar." karşıtlık cümlesi kurularak belirtilmektedir. (MEB, 2019: 195)

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda "İlk Güreşçimiz Koca Yusuf ve Başarısının Sırrı" metninde Koca Yusuf'un gelmiş geçmiş en güçlü pehlivan olduğu ve kimsenin onun sırtını yere getiremeyeceğinden bahsedilmektedir. Dördüncü paragrafta ise bu durum "Hatta onun Atlantik

Denizi'nin derinliklerinde de sırtüstü değil fakat yüzükoyun yattığına yemin edebilirim." cümlesi ile zıtlıktan yararlanılarak ifade edilmiştir (MEB, 2019: 210).

Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'nda "Kastamonulu Safiye" metninde son paragrafta on beş Temmuz günü vatanımızı savunanların üzerine atılan kurşunlarla yaralanan ve ölenler için yılmayacağımız belirtilerek ve zıtlıklardan yararlanılarak "*Vatanımı vermem, teslim etmem, bir ölürüz, bin diriliriz.*" diyenlerin üzerine doğru ateş açılmıştı." cümlesi ile anlam kuvvetlendirilmiştir: (Özgün, 2022: 78).

Sonuç ve tartışma

İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık yönünden incelendiği bu araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmanın inceleme nesnesi olan her iki yayınevine ait ders kitaplarındaki metinler toplu olarak değerlendirildiğinde en sık rastlanan tutarlılık görünümleri karşılaştırma, neden-sonuç, örneklendirme-özelleştirme; en az ise karşıtlık, genelleştirme, amaç-sonuç ve koşuldur.

MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki metinler temalarına göre ele alındığında en fazla tutarlılık görünümüne Okuma Kültürü temasında, en az ise Sanat temasında rastlanmıştır. Okuma Kültürü, Millî Mücadele ve Atatürk, Bilim ve Teknoloji, Doğa ve Evren, Sağlık ve Spor temalarında en fazla karşılaşılan tutarlılık görünümü karşılaştırmadır. Bu durum, sözü edilen temalardaki bilgilendirici metinlerde karşılaştırmaya dayalı anlatımın belirgin olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim bu metinlerin temel amacının okuyucuyu bir konuda bilgilendirmek olması, karşılaştırma ilişkisini gerekli kılmaktadır. Erdemler ve Millî Kültürümüz temalarında ise en fazla karşılaşılan tutarlılık görünümünün neden-sonuç olması, bu temalardaki öyküleyici metin sayısının daha fazla oluşuyla açıklanabilir. Bu ders kitabındaki metinlerde en fazla karşılaştırma ve neden-sonuç görünümlerinin kullanılmasına karşılık Sanat temasında ise en fazla örneklendirme-özelleştirmeye başvurulmuştur. Bu kullanıma, okuyucunun metinleri daha kolay algılamasını sağlamak amacıyla yer verilmiştir. Bütün temalarda en az rastlanan tutarlılık görünümü ise karşıtlıktır.

Araştırmada Özgün Yayınları Türkçe Ders Kitabı'ndaki metinler değerlendirildiğinde Sağlık ve Spor temasında en fazla tutarlılık görünümüne rastlandığı, buna karşılık en az tutarlılık görünümünün Doğa ve Evren ile Bilim ve Teknoloji temalarında yer aldığı ortaya çıkmıştır. Bu ders kitabında bulunan Doğa ve Evren, Erdemler, Sanat ve Millî Kültürümüz temalarında neden-sonuç görünümü en fazla, zıtlık ise en az; Millî Mücadele ve Atatürk temasında örnekleme ve özelleştirme en fazla, koşul en az; Kişisel Gelişim, Sağlık ve Spor temalarında karşılaştırma en fazla, zıtlık en az; Bilim ve Teknoloji temasında ise karşılaştırma ve örneklendirme-özelleştirme en fazla, zıtlık görünümüne en az başvurulmuştur. Bu metinlerde kullanılan tutarlılık görünümleri ele alındığında temalar arasındaki değişkenlik dikkat çekmektedir. MEB Yayınlarında tüm temalarda en az kullanılan tutarlılık görünümü karşıtlık iken bu ders kitabında farklı olarak sadece Millî Mücadele ve Atatürk temasında en az karşılaşılan tutarlılık görünümü koşuldur.

Araştırmada MEB Yayınları ve Özgün Yayınlarına ait Türkçe ders kitaplarındaki ortak temaların tutarlılık görünümleri karşılaştırılmıştır. Her iki yayınevine ait ders kitaplarındaki ortak temalar; Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Sanat, Doğa ve Evren, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor'dur. Erdemler temasında her iki yayında en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç, en az ise karşıtlıktır. Bu durum, Erdemler temasındaki olay veya düşünce üzerine kurulu metinlerde

genel olarak değerler konusunun ele alınmasından dolayı nedensellik ilişkisini gerektirmiştir. Millî Kültürümüz temasında her iki yayında en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç, en az ise MEB Yayınlarında genelleştirme, Özgün Yayınlarında karşıtlıktır. Sağlık ve Spor teması, tutarlılık açısından ele alındığında her iki yayın, sadece en fazla kullanılan tutarlılık görünümü açısından benzerlik göstermektedir. Bu iki yayında da en fazla karşılaştırma görünümüne rastlanmıştır. En az kullanılan tutarlılık görünümü açısından her iki yayın incelendiğinde MEB Yayınlarında en az karşıtlık, Özgün Yayınlarında ise karşıtlık ve koşul kullanılmıştır. Millî Mücadele ve Atatürk teması, tutarlılık açısından ele alındığında her iki yayın farklılık göstermiştir. MEB Yayınlarında en fazla kullanılan tutarlılık görünümü karşılaştırma, en az karşıtlık iken; Özgün Yayınlarında en fazla örneklendirme-özelleştirme, en az koşuldur. Sanat teması tutarlılık açısından incelendiğinde her iki yayın farklılık göstermiştir. MEB Yayınlarında en fazla rastlanan tutarlılık görünümü örneklendirme-özelleştirme, en az karşıtlık iken; Özgün Yayınlarında en fazla neden-sonuç, en az genelleştirme, koşul ve karşıtlıktır. Doğa ve Evren teması, tutarlılık açısından ele alındığında her iki yayın farklılık göstermiştir. MEB Yayınlarında en fazla kullanılan tutarlılık görünümü karşılaştırma, en az karşıtlık ve genelleştirme iken; Özgün Yayınlarında en fazla neden-sonuç, en az karşıtlıktır. Bilim ve Teknoloji teması, tutarlılık açısından ele alındığında her iki yayın farklılık göstermiştir. MEB Yayınlarında en fazla kullanılan tutarlılık görünümü karşılaştırma, en az karşıtlık ve genelleştirme iken; Özgün Yayınlarında en fazla neden-sonuç, en az karşıtlıktır. Her iki yayına ait ortak temaların tutarlılık görünümleri ele alındığında en fazla rastlanan tutarlılık görünümlerinin karşılaştırma, neden-sonuç, örneklendirme-özelleştirme; en az kullanılan tutarlılık görünümlerinin ise karşıtlık, genelleştirme ve koşul olduğu ortaya çıkarılmıştır.

İncelenen ders kitapları metin türlerine göre değerlendirildiğinde MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda öyküleyici metinlerde en fazla rastlanan tutarlılık görünümü neden-sonuç, bilgilendirici metinlerde ise karşılaştırma görünümüdür. Her iki metin türünde de en az görülen tutarlılık görünümü zıtlıktır. Bu durum, ders kitaplarında karşılaşılan neden-sonuç görünümünün, öyküleyici metinlerin yapısıyla; karşılaştırma görünümünün ise bilgilendirici metinlerin yapısıyla doğrudan ilişkisini göstermektedir. Nitekim metin türüne göre metin yapılarının karakteristik özellikleri de bu eğilimin varlığını ortaya koymaktadır. Öyküleyici metin yapısı, doğası gereği, çatışma ögesi içerdiğinden ötürü neden-sonuca dayalı bir yapıyı; bilgilendirici metin yapısı ise karşılaştırmaya dayalı bir yapıyı gerektirmektedir. Araştırmada incelenen MEB Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ile Özgün Yayınları 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki öyküleyici metinlerin tutarlılık görünümleri çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik, ilkökul 4. sınıf Türkçe derslerinde öğrencilerin öyküleyici metinlerde tutarlılığı sağlayan görünümleri kavramalarını ve bu metinleri daha iyi anlamalarını sağlayabilecektir.

Bu araştırmada ilkökul 4. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümleri; örnekleme-özelleştirme, genelleştirme, neden-sonuç, karşılaştırma, amaç-sonuç, koşul ve karşıtlık başlıklarında yer almıştır. Yılmaz (2021) da araştırmasında Sabahattin Ali'nin Kırılmaçlar öyküsünü tutarlılık açısından çözümlenerek tutarlılık görünümlerini; yineleme, özelleştirme, genelleştirme, nedensellik, karşılaştırma ve karşıtlık başlıkları altında toplamıştır. İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki tutarlılık görünümü çeşitliliği ve zenginliği ile bu öykü metnindeki tutarlılık görünümlerinin çeşitliliği arasında benzerlik olduğu anlaşılmaktadır. Tespit edilen çeşitlilik ve derinliğin, yazarların kavram dünyasındaki zenginliği yansıtması bakımından önem taşıdığı söylemek mümkündür.

Ersoy (2011) incelediği hikâye metninde özellikle sebep-sonuç ve zıtlık ilişkisi kurularak tutarlılığın sağlandığını belirtmiştir. Tekşan (2018: 236) araştırmasında metinsellik açısından incelediği bir hikâye

metninin Türkçe derslerinde metin olarak kullanıldığı takdirde öğrencilerin metin kavramını ve metinselliğin iki özelliği olan bağdaşıklık ve tutarlılığı fark edebileceğini ve kendi metinlerini de bu özelliklere dikkat ederek düzenleyebileceklerini ifade etmektedir. Dilidüzgün (2017) de araştırmasında anlatı metinlerine yönelik çözümlenmelerin, metin türü farkındalığını geliştireceğini vurgulamaktadır. Bundan dolayı ilkökul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin niteliğinin yükseltilerek öğrencilerin Türkçeyi bilinçle ve özenle kullanmaları sağlanmalıdır (Kolaç, 2009).

Bu çalışmada, ilkökul 4. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin tutarlılığını sağlamada en fazla başvurulan karşılaştırma, neden-sonuç, örneklendirme-özelleştirme gibi görünümlerin varlığı, metin tutarlılığı açısından son derece önemlidir. Türkben (2018) beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarını metinsellik açısından incelediği çalışmasında, derslerde beceri, değer ve kazanımların aktarılmasında bir araç olarak kullanılan metinlerin seçilmesinde özen gerekmesi gerektiğini belirterek bu metinlerin öğrencilerde dil bilinci ve duyarlılığı oluşturmada, eleştirel düşünme becerisini geliştirmede, kişilik gelişimine katkı sunmada ve okuma alışkanlığı kazandırmada önemli bir işlev üstlendiğini vurgulamaktadır. Gözlet (2018) de ilköğretim 6. Sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık özelliklerini incelediği çalışmasında bilgilendirici/açıklayıcı ve öyküleyici metinlerde konu bütünlüğü ve içerik şemasından söz edilebileceğini, belirgin anahtar sözcüklerin bulunduğunu, bir ana düşüncenin var olduğunu belirlemiş ve bu özelliklerin metinlerin tutarlı olmasını sağladığını ifade etmiştir. Bu açıdan sözü edilen araştırmaların sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları arasında benzerlik kurmak mümkündür.

İlkökul 4. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin tutarlılık görünümleri açısından incelendiği bu çalışmada ulaşılan sonuçlardan hareketle Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin niteliğinin artırılması, tutarlılık yönünden geliştirilmesi ve tematik yaklaşımla hazırlanan bu kitaplarda yer alan metinlerin metinsellik özelliklerine yüksek düzeyde hassasiyet gösterilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Aydın, İ. ve Torusdağ, G. (2014). Türkçe öğretimi çerçevesinde yazınsal bir metin çözümleme örneği olarak Refik Halit Karay'ın garip bir hediyesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(4), 109-134.
- Balci, H. A. (2006). Metindilbilim Açısından Bir Çözümleme. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 191-204.
- Ceylan, M. (2021). Öğrenci metinleriyle yürütülen çalışmaların metinsellik açısından incelemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 56-70. DOI: 10.29000/rumelide.1032365.
- Çağlar, E. ve Yılmaz, O. (2022). Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerde “Düşünme”ye İlişkin Görünümler. *Ekev Akademi Dergisi*, (89), 51-68.
- Çiftçi, Ö., Çeçen, M. A. ve Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 206-219.
- Çinici, Ü. ve Özbay, H. (2018). Ali Akbaş'ın “Gökte Ay Portakaldır” Masalı Üzerine Metin Dil Bilimsel Bir Çözümleme. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 483-504.
- Dağışan, R. (2018). Ortaokul öğrencilerinin yazılı üretimlerinin tutarlılık ölçütlerine göre değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Demir, S. (2008). İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin metin dilbilimsel yöntemlerle incelenmesi ve bu metinlerin öğrencilerin anlama düzeylerine etkisi (*Malatya İli Örneği*). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Demirel, Ö. ve Kiroğlu, K. (2019). *Konu alanı ders kitabı inceleme*. (3.bs.)Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dilekçi, A. (2021). Metin tutarlılığı değerlendirme çerçevesi önerisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1488-1500.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ersoy, A. (2011). Mahmut Kaplan'ın Görüntünün Ötesi Adlı Hikâyesi Üzerine Metindilbilim Açısından Bir Yaklaşım. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 9(2), 76-84.
- Gedik, S. (2019). Necip Fazıl Kısakürek'in Sakarya Türküsü Şiirinin Metin Dil Bilimsel Görünümü. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 403-432.
- Göçer, A. (2010). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Süreç Yaklaşımı ve Metinsellik Ölçütleri Ekseninde Değerlendirilmesi (Niğde Üniversitesi Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (1), 271 -290.
- Göçer, Ali (2013). Türkçe Öğretmenliği Öğrencilerinin Yazma Eğitimi Dersinde Yetizleme Çalışması ile Oluşturdukları Metinlerin İncelenmesi. *Millî Eğitim*, 198, 5-26.
- Gökçe, B. (2014). Reşat Nuri Güntekin'in "Aşk Mektupları" Adlı Öyküsüne Metin Dilbilimsel Bir Yaklaşım. *Turkish Studies* 9(3), 725-743.
- Gökçe, B. ve Çelebi, S. (2015). Fen bilgisi öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yolları. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 11-30.
- Gözlet, D. (2018). İlköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık özellikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Gümüşatam, G. (2013). Kıbrıs Türkleri'nin Eşkıyalık Destanı Hasan Bulliler'in Metindilbilimsel Tutarlılık ve Bağdaşıklık Görünümleri. *Electronic Turkish Studies*, 8(13). 953-965.
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. (3. Baskı). İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Güven, A. Z. (2014). 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin metinsellik ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 517-535
- İşcan, A. ve Karadağ, K. (2021). İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki resimlerin metinlerle uyumunun incelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 196-215.
- Karadeniz, A. (2015). Metin dil bilimi temelli metin çözümlemesinin bağdaşıklık araçlarını kullanma ve tutarlı metin oluşturma becerilerine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 1-17.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 373-385.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Hasırcı, S. (2016). *Türkçe öğretimi, Türkçe ve sınıf öğretmenleri için* (9.bs.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kayadibi, N. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Metinlerinde Tutarlılık Görünümleri. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 57(3), 1824 - 1835.
- Kıymaz, M. S. & Doyumğaç, İ. (2020). Consistency of the narrative texts written by middle school students and their textual creation levels. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 15(3), 207-232. <https://doi.org/10.29329/epasr.2020.270.10>

- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 105-137.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 594-626.
- Lüleci, M. (2010). Yeni bir disiplin olarak metin dilbilim ve Türk edebiyatına metin dilbilimsel bir yaklaşım, Yayınlanmamış Doktora Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Maden, S. (2021). Türkçe ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(1), 30-45.
- Özbay, M. (2003). Türkçe öğretiminde hedef-araç ilişkisinin ders kitabı örneğinde değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 13, 59-69.
- Şeref, İ., Karagöz, B. ve Ardıç, İ. K. (2020). Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin metinsellik özellikleri: Lao Tzu'nun 'Acele Karar Vermeyin' öyküsü örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(73), 92-104.
- Tekşan, K. (2017). Ferhunde kalfa hikâyesinde bağdaşıklık ve tutarlılık görünümüleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 217-236.
- Türkben, T. (2019). Türkçe ders kitaplarındaki metin resimlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 650-672.
- Türkben, T. (2018). Beşinci sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 961-986.
- Ülper, H. (2011). Öğrenci metinlerinin tutarlılık ölçütleri bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. 6(4), 849-863.
- Varışoğlu, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe Eğitimi Araştırmalarında Eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781.
- Yangın, B. (1999). *Türkçe Öğretimi-İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı Modül 4*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yılar, R. (2016). İlettiği değerler açısından ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerinde incelemeler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 490-506.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. ve Topal, Z. (2010). Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Çözümleme Yönteminin Uygulanması. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, XXVII, 775-788.
- Yılmaz, E. ve Jahic, N. (2008), "Vire" Hikâyesi Üzerine Metindilbilimsel Bir İnceleme, *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 30-41.
- Yılmaz, E. (2010). *Uygulamalı metin bilgisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2021). "Sabahattin Ali'nin 'Kırlangıçlar' Hikâyesinin 'Tutarlılık Görünümüleri' Bakımından Çözümlemesi". *Uluslararası Disiplinler Arası Dil Araştırmaları (DADA) Dergisi*, Sayı: 2021/3, Aralık, s. 17-27.
- Yılmaz, Ö. (2012). 11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.